

Handläggare
Hanna Karlsson
Socialkontorets stab
Verksamhetsstrateg
08-52304244
hanna.karlsson@sodertalje.se

Till
Socialdepartementet,
Enheten för socialtjänst
och funktionshinderpolitik

Ert diarienummer
SOU 2023:66

Yttrande över betänkande SOU 2023:66 För barn och unga i samhällsvård

Södertälje kommun har lämnats möjlighet att yttra sig över betänkandet "För barn och unga i samhällsvård". Socialnämnden har av kommunstyrelsen fått delegation att yttra sig för kommunens räkning.

Sammanfattningsvis är Södertälje kommun positiv till utredningen och dess förslag i sin helhet. De förslag som läggs fram bildar en helhet som tillsammans ökar kvaliteten och likvärdigheten för de barn och unga som är placerade av socialtjänsten och därmed står under samhällets vård. Vi ser att förslagen är ambitionshöjande, vilket Södertälje kommun är positiv till trots att det skulle innebära ökade kostnader för kommunen på kort sikt. Det som kommunen är kritiska till är förslaget om skälig levnadsnivå upp till 25 år, då kommunen genom utredningen inte får tillräcklig information om hur det ska gå till i praktiken.

Södertälje kommun har fokuserat på de områden i utredningen där förslag finns som direkt rör kommunens ansvar eller arbetssätt.

Södertälje kommun har följande att yttra:

4.4.1 Begreppet samhällsvård införs

Södertälje kommun tillstyrker förslaget då vi delar utredningens uppfattning om att förslaget förtydligar alla barns lika rätt oavsett placeringsform och ser att den formuleringen skulle kunna stärka ställningen för barn placerade i exempelvis jourhem, HVB och institution. Södertälje kommun tycker också att förtydligandet att det är hela samhällets ansvar för placerade barn, inte bara socialtjänstens, är bra. Detta för att betona ansvaret hos alla aktörer runt ett barn, både skola, hälso- och sjukvård och tandvården.

5 Socialnämndens ansvar för en stärkt vårdkedja

5.5.2 God vård med omtanke

Södertälje kommun tillstyrker förslagen i sin helhet. Vi ser positivt på att socialnämndens ansvar stärks och förtydligas med att vården i den nya skrivelsen ska vara god och att begreppet omtanke skrivs in i vad som avses med god vård. Begreppet vård är inget nytt, men att också benämna att ambitionen är att vården ska vara god och förtydliga vad god vård innebär, tycker Södertälje kommun är bra. Södertälje kommun är också positiva till att god vård innebär att ha kontakt utöver den kontakt som placeringens administration kräver, för relationsbyggande. Och att nämnden ska verka för att barn ska hålla kontakten med sitt nätverk. Södertälje kommun har sedan en tid arbetat med att stärka nätverkshemmens ställning och användande och utredningens slutsatser bekräftar det kommunen redan sett. Det finns ofta en föreställning om att barnen får bäst vård utanför sitt nätverk, men det tror inte Södertälje kommun gäller alla barn.

De områden som förslagen berör ser kommunen idag brister i och förslagen skulle innebära ett steg mot att vården ska vara god och höja likvärdigheten för placerade barn.

Det är också bra med förtydligandet att socialnämnden tar över ansvaret som vårdnadshavare annars skulle haft, vilket innebär att behovet av fostran, försörjning, skola, hälso-och sjukvård och tandvård ska tillgodoses oavsett placeringsform. Det är av yttersta vikt att alla barns behov tillgodoses.

5.5.3 Den särskilde barn och ungdomshandläggaren

Södertälje kommun tillstyrker förslagen och anser dem nödvändiga för att säkerställa likvärdigheten.

5.3.4 Beslut om vart vården ska ges

Södertälje kommun tillstyrker förslagen och tror att det kommer bli en stor förbättring för barnen att omplaceringar regleras och börjar användas mer restriktivt. Att ge barnet möjlighet att överklaga är ett stort steg för att se barn som rättighetsbärare vilket Södertälje kommun anser viktigt.

5.5.5 LVU i hemmet

Södertälje kommun tillstyrker förslaget att placering enligt LVU kan inledas i det egna hemmet. Idag händer det att barn placeras i jourhem bara ett dygn, för att sedan omplaceras till det egna hemmet, vilket endast är nödvändigt utifrån lagens framskrivning och inte utifrån barnets behov. Att LVU i hemmet regleras och därmed förtydligas är bra då det klagör att det är ett möjligt alternativ vilket ökar valmöjligheten och variationen i de insatser som kommunen kan erbjuda. Det är ett mindre ingripande alternativ och det är upp till socialnämnden att bedöma om det är lämpligt samt att regleringen ökar samsynen och likvärdigheten mellan kommuner.

Södertälje kommun menar dock att de villkor för unga som ska införas gällande 3 § LVU också bör gälla för föräldrar i 2 § LVU, särskilt villkoret att ta emot andra insatser inom socialtjänsten. Södertälje kommun ser behovet av att kunna placera barn i det egna i hemmet med villkor om att föräldrarna ska ta emot stöd också när beslut om placering beror på omsorgsbrister, då detta förekommer och då den lag om mellantvång som redan finns inte är tillräcklig. Framför allt gäller detta de yngre barnen.

5.5.6 Socialnämndens ansvar att noga följa vården

Socialnämnden ska följa upp om hälsoundersökning och bedömning av extra anpassningar eller särskilt stöd i skolan har genomförts samt att skolplats finns inom en viss tid. Det är bra att detta regleras då det finns en uppfattning om att barnen behöver landa i sin placering först, vilket inte alltid stämmer. Då finns risk att socialtjänstens tappar bort skolan och barnet hamnar redan från början i en onödig uppförsbacke.

5.5.7 Tydligare krav på stöd till vårdnadshavare och föräldrar

Södertälje kommun tillstyrker förslagen men ställer sig frågande till hur detta ska genomföras i praktiken. Att reglera tiden för behandling går emot det forskning visar om förändringsprocesser vilket måste vara öppet för både kortare och längre tider. Dock anser kommunen att förslagen är bra utifrån att betona föräldrarnas roll för barnet. Att tydliggöra rätten till stöd för föräldrar ytterligare och vikten av att tidigt göra föräldrar delaktiga i vården samt att poängtera att målet är att barnet eller den unga ska kunna flytta hem är ambitionshöjande. Stödet måste alltid utformas efter föräldrarnas förmåga. För Södertälje kommun kan det innebära att en ny organisering av handläggningen och stöd är nödvändig.

Att stödets erbjudande ska följa samma tidsangivelse som vårdnadsöverflytt anser Södertälje kommun pedagogiskt.

5.5.9 Övervägande av vården

Södertälje kommun är positiva till förslaget då det idag inte finns tillräckligt uttryckt vad övervägandena ska innehålla och det då blir mer av en administrativ produkt. Bra att detta kommer till, dock skulle det ytterligare kunna förtydligas med varför vi bedömer att behovet kan tillgodoses med föreslagen insats. Bra att det även följs upp huruvida en hälsoundersökning och kunskapsbedömning är gjord.

6 Stärkt kvalitet i familjehemsvård

Södertälje kommun tillstyrker förslagen i sin helhet.

6.6.1-6.6.8 Grundläggande krav på familjehem

Södertälje kommun tycker att det är kvalitetshöjande att kräva utbildning av familjehemmen och det skulle höja kvaliteten på vården samt förebygga sammanbrott. Det anses också som mycket positivt att begränsa hur många barn ett familjehem får ta emot. Att familjehem tar emot för många barn har Södertälje kommun sett som ett problem.

6.6.9 Tillstånd för familjehem

Södertälje kommun ser det som en stor förbättring att familjehemmen endast utreds en gång och att det förtydligas att det endast är en socialnämnd som kan utfärda tillståndet. Den situation som är rådande idag är att familjehemmen utsätter kommunerna för en konkurrenssituation där de vänder sig till flera kommuner för utredning och förhandling om ersättning. Det medför att kommuner kan vara för generösa i sitt godkännande av familjehemmen och att det betalas ut mer pengar till familjehemmen än vad som är rekommenderat av SKR. Tillgången på lämpliga familjehem är dålig och konkurrensen gör att kvaliteten i vården blir lidande. Dessutom innebär denna reglering, tillsammans med den om ersättning till familjehem och register för familjehem, att de ekonomiska incitamenten dämpas för de enskilda familjehemmen. Vi tror att det kommer att generera bättre familjehem och kanske bättre tillgång. Dagens bild är att det finns en marknad i att vara familjehem eller HVB där mycket pengar betalas ut utan att nämnden kan se att barnen som är placerade får ta del av dessa pengar och får god vård för pengarna.

Södertälje kommun är emot att beslutet om tillstånd är överklagbart då kommunen förutser att det kan medföra negativa konsekvenser för dem som utreder familjehem exempelvis i form av hot.

6.6.23 Ökat användande av nätverkshem

Södertälje kommun har sedan flera år arbetat med en modell där nätverkshem används, vilket kommunen ser positiva effekter av. Regleringen som förslaget innebär ser kommunen som en förstärkning av det arbete som redan påbörjats. Det finns en tradition av att tro att hem utanför nätverket bättre kan tillgodose vården, vilket vi sett inte alltid är fallet.

6.6.24 Ökat stöd till familjehem

Södertälje kommun tillstyrker förslaget, men vill se mer vägledning i vilka utbildningar och erfarenheter som kommer krävas av de som ska utföra stödet till familjehemmen. Detta förslag innebär eventuellt ökade kostnader för kommunen. Dock ser Södertälje kommun likt utredningen att stödet som erbjuds kan förebygga att sammanbrott uppstår.

6.6.27 -6.6.28 Ersättning till familjehem

Södertälje kommun är mycket positiv till förslaget för att stärka upp relationen mellan socialnämnden och de som utför vården och att ansvaret hos nämnden för att vården är god blir tydligare med denna reglering. Det som är rådande idag är att konsultföretag konkurrerar med kommuner då de kan erbjuda familjehemmen högre ersättning utan att nämnden kan vara säker på att vården i familjehemmen är god eller att familjehemmen får det stöd som nämnden förväntar sig av företagen. I dagsläget är kommuner bakbundna av dessa företag eftersom det råder stor brist på familjehem, så kommuner är tvungna att betala dessa merkostnader för konsulentstödda familjehem utan att ha tillräcklig insyn i vården och kunna garantera en god kvalitet.

7 Register över familjehem för barn och unga

Södertälje kommun tillstyrker alla de förslag som är kopplade till register över familjehem och hur registret ska hanteras. Tillsammans med förslaget om ersättning till familjehemmen får kommuner mer rådgighet och större kontroll över samhällsvårdens kvalitet.

8 Stärkt kvalitet i HVB och stödboende

Södertälje kommun tillstyrker alla de förslag som är kopplade till detta avsnitt i utredningen trots att det kommer att innebära ökade kostnader för kommunen i form av högre dygnspriser per plats.

9 Tillgång till jämlik hälso- och sjukvård och tandvård

Södertälje kommun tillstyrker alla de förslag som är kopplade till detta avsnitt i utredningen.

10 En väl fungerande skolgång

Södertälje kommun tillstyrker förslagen i sin helhet och tycker det är särskilt bra med en tidsangivelse gällande när barnet behöver erbjudas en skolplats. Det är av yttersta vikt att vardagen kommer i gång snabbt och att skolan är en del av vardagen som tidigt finns med för barnen. Socialnämnden ska se till att barn snabbt får tillgång till skola genom att initiera detta men samordningen behöver skolan ansvara över.

11 Fortsatt vård och stöd efter 18 års ålder

Södertälje kommun ser inte hur detta ska kunna fungera rent praktiskt utifrån den information som lämnas i utredningen. Begreppet skälig levnadsnivå är idag kopplat till ett bistånd som den enskilde söker och rätten till biståndet prövas utifrån vad som anses vara skäligt. I de skrivningar som görs i utredningen kan det uppfattas som att den unge ska ha rätt till öppna insatser utan prövning, vilket Södertälje kommun redan idag erbjuder i viss mån. Öppna insatser är svåra att följa upp då det är mer av karaktären råd och stöd, innehållet dokumenteras inte och det är av kvalitativ karaktär. Södertälje kommun delar utredningens konstateranden att de ungdomar som varit placerade är illa förberedda för vuxenlivet och att det behövs mycket stöd direkt vid avslut av en placering för att förebygga att ett senare vårdbehov uppstår i den unges liv.

Vad som ska bedömas som skälig levnadsnivå utifrån att vara ung och uppnå ett självständigt liv efter att en placering upphört behöver tydliggöras. Även insatsernas utformande behöver förtydligas ytterligare. Södertälje kommun ser inte en tydlig anledning varför åldersgränsen 25 år valts framför andra.

Viktoria Hjulström
Socialnämndens ordförande